

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM
Szociológia Tanszék

CIVIL TÁRSADALOM

ELŐADÁS

Bartal Anna Mária, Ph.D.

2007/2008 tavaszi félév

A tantárgy ismertetése

Az előadás célja, hogy a hallgatók – olyan aktuális kérdések tárgyalása mellett, mint a civil reneszánsz vagy a globális civil társadalom – sajátítsák el a civil társadalom fogalmának politológiai, szociológiai vagy társadalompolitikai értelmezését, megismerjék történeti alakváltozásait, illetve ezeket az ismereteket értelmezni és alkalmazni is tudják későbbi tanulmányaikban.

A tantárgy főbb témacsoportjai

Az előadás három nagyobb blokkra tagolódik.

- Az első blokk a civil társadalom fogalmával kapcsolatos el-és lehatárolási kérdésekkel, a civil társadalom értelmezésének történeti alakváltozásaival – a poszthegeiánus, illetve marxista áramlattal, valamint a skót felvilágosodásban gyökerező angolszász irányzattal -, az egyes nézetek szellemtörténeti, politológiai, szociológiai vetületeivel foglalkozik.
- A második blokk témája a civil társadalom fogalmának XX. századi át- és újraértelmezése, a civil társadalom modern reneszánsza, a globális civil társadalom jelentése. Ennek keretében foglalkozunk a modern civiltársadalmi kezdeményezésekkel - a hatvanas évek diákmozgalmaitól kezdve az úgynevezett antiglobalista mozgalmakig - ezek okaival és politológiai, szociológiai és társadalompolitikai következményeivel.
- Az előadás harmadik blokkja a közép-európai, főként a lengyel, cseh és magyar társadalmi változásokon keresztül, a posztszocialista országokban újjáéledő civil társadalom problémakörét és konkrét kezdeményezéseket helyezi előtérbe.

Számonkérés

Általános követelmények: a kötelező irodalom, és az előadásokhoz rendelt ajánlott irodalom megfelelő fejezeteinek, valamint az előadás anyagának ismerete.

A számonkérés módja: szóbeli kollokvium az évközi két dolgozat jegyeinek beszámításával.

Kötelező irodalom:

- ADAMSON, Walter: Gramsci és a civil társadalom politikája. In.: Ellenzélben. Szegedi Lukács Kör, 1993. 85-100.o.
- ANHEIER, H., GLASIUS, M., KALDOR, M.: Globális civil társadalom I. Typotex, Bp, 2004. kötetből 17-46.o., 250-286.o; II. kötet 59-84.o.
- BARTAL, Anna Mária: Nonprofit elméletek, modellek, trendek. Századvég, 2005. I.fejezet (elhatárolási kérdések) és az IV. És VI. fejezet.
- BODA Zsolt – SCHEIRING Gábor: Zöld közpolitika-befolyásolás az Európai Unióban, Politikatudományi Szemle 2006. 4.szám.41-74.o.
- HELLER Ágnes et al.: Polgárosodás, civil társadalom és demokrácia. MTA PTI, 1992.
- JENKINS, Robert: A nonprofit szféra és a politika viszonya Magyarországon. In.: Egymás jobb megértése felé. CTF Alapítvány, Budapest
- KALDOR, Mary: A transznacionális civil társadalom. In.: Közép-európai változások. Savaria Univ. Press, Szombathely, 1998.115-139.o.
- KEANE, JOHN: A civil társadalom. Typotex, 2004.19-33.o., 39-49.o.
- MOLNÁR, Miklós.: Civil társadalom és akiknek nem kell. Educatio Kiadó, 1996. 9-17.o., 153-185.o
- SZABÓ, Máté: Civil társadalom és emberi jogok – a globalizáció kihívásai
<http://www.c3.hu/~prophil/profi002/SZABOM.html>
- SELIGMAN, Adam.B.: A civil társadalom eszméje, Kávé Kiadó, 1992. 30-71.o., 72-110.o.
- TOCQUEVILLE, Alexis de: A demokrácia Amerikában.. 153-163.o., 385-415.o., 458-461.o.
- WEBER,Max: A protestáns etika: Felekezet és társadalmi rétegződés és A kapitalizmus szelle c. fejezetek

Ajánlott irodalom:

- ÁGH ATTILA: Az önszabályzó társadalom: A civil társadalom Nyugat és Kelet Európában Kossuth, 1989.
- KONDOROSI, Ferenc: Civil társadalom Magyarországon. Politika +Kultúra Alapítvány, Budapest, 1998. 42-49.o.
- LASKAI, Zoltán.: Az állam és a civil társadalom viszonya. MTA PTI, 1997.
- MAGYAR ÉS EURÓPAI CIVIL TÁRSADALOM, Pécs, 1999. c. kötetből
NAGY, Endre: A civil társadalomtól a polgári társadalomig
KERÉKGYÁRTÓ T. István: Civil társadalom és a polgári éthosz
VARGA Tamás: A „részidős polgár”
- MISZLIVETZ, Ferenc-JENSEN, Jody: A civil társadalom metamorfózisa 1988-1998. In.: Közép-európai változások. Savaria Univ. Press, Szombathely, 1998. 139-141.o.
- MOLNÁR Tamás: Liberális hegemonia, Kairosz, 2001. 127-165.
- SELIGMAN: Érvek a „civil társadalom” ellen – különlenyomat Szociológiai Szemle, 1992/1. 75-80. <http://www.mtapti.hu/mszt/19921/seligman.htm>
- SZALAI, Erzsébet: Civil társadalom – mítosz vagy valóság
<http://www.es.hu/pd/display.asp?channel=PUBLICISZTIKA0218&article=2003-0109-1226-12YIFX>
- TOMKA, Miklós: Egyház és „civil társadalom”.
<http://www.communio.hu/vigilia/1998/5/9805tom.html>

CIVIL TÁRSADALOM- részletes tematika

1.(II.12)	Civil társadalom – értelmezések történelmi kontextusban, A civil társadalom tudományos megközelítései.
<u>Tematika</u>	Alapfogalmak – a civil társadalom meghatározási kísérletei. Polgári társadalom- civil társadalom; a civil társadalom tudományos megközelítései.
<u>Irodalom</u>	BARTAL: Nonprofit elméletek..19-21; HELLER Ágnes et al.: Polgárosodás, civil társadalom és demokrácia 3-10.KEANE: A civil társadalom 39-49.o.
2. (II. 19)	A megszülető polgárság civilizációja. A civil társadalom forrásai: az ész és az egyén
<u>Tematika</u>	A civil társadalom értelmezése a XVIII. században – az angolszász filozófiai irányzat: Ferguson, Locke, Hume, Smith – a természetjogi és szerződésjogi paradigma
<u>Irodalom</u>	ANHEIER, GLASIUS, KALDOR: Globális civil társadalom 30.o. SELIGMAN, Adam.B.: A civil társadalom eszméje.30-71
3. (II. 26)	A civil társadalom fogalmának értelmezése a XIX. században. Elméleti kísérletek a civil és a polgári társadalom elválasztására.
<u>Tematika</u>	A poszthegeiliánus illetve marxista értelmezés – Kant, Hegel és Marx. A modern marxista civil társadalom értelmezés: Gramsci.
<u>Irodalom</u>	SELIGMAN: A civil társadalom eszméje.72-110, ANHEIER, GLASIUS, KALDOR: Globális civil társadalom 31-32.o.,ADAMSON: Gramsci és a civil társadalom politikája.
4. (III.4.)	Demokrácia és civil/polgári társadalom
<u>Tematika</u>	A civil társadalom politológiai és szociológiai megközelítése és problematikája: Tocqueville Weber, Durkheim
<u>Irodalom</u>	TOCQUEVILLE, Alexis de: A demokrácia Amerikában, WEBER,Max: A protestáns etika.
5. (III.11)	DOLGOZAT
6. (III.25.)	Társadalmi mozgalmak a XX. században. A civil társadalom modern kori értelmezése – elhatárolási kérdések
<u>Tematika</u>	A társadalmi mozgalmak fogalma, jellemzői és teoretikus osztályozása.
<u>Irodalom</u>	BODA-SCHEIRING: Zöld mozgalmak..43-48.o. BARTAL: Nonprofit elméletek..19-23.o. KALDOR, Mary: A transznacionális civil társadalom
7. (IV.1)	A globalizáció és a globális civil társadalom
<u>Tematika</u>	A globalizáció és a globális civil társadalom fogalma és társadalmi, politikai következményei.
<u>Irodalom</u>	KEANE: A civil társadalom 19-33.o., ANHEIER, GLASIUS, KALDOR, I. kötet: Globális civil társadalom 37- 41.o., II. kötet 59-84.o.
8. (IV.8)	Globalizáció ellenes mozgalmak
<u>Tematika</u>	A globalizáció elleni mozgalmak értelmezése, típusai és a forró ezredforduló
<u>Irodalom</u>	SZABÓ, Máté: Civil társadalom és emberi jogok;. ANHEIER, GLASIUS, KALDOR: Globális civil társadalom I. Kötet, 250-285.o.
9.(IV.15.)	A civil társadalom fogalmának újratematizálása a kelet-európai változások tükrében
<u>Tematika</u>	A civil társadalom fogalmának „politizálódása” – a kelet-európai civil társadalom értelmezések a 90-es években, A civil mozgalmak és szervezetek szerepe a rendszerváltozásban – a lengyel, német és a magyar példa hasonlóságai és különbözőségei
<u>Irodalom</u>	ARATÓ: Civil társadalom, Forradalom és Alkotmány 53-76, MOLNÁR: Civil társadalom és akiknek nem kell 9-17.o, MOLNÁR: Civil társadalom és akiknek nem kell.153-185.o.
10.(IV.22)	A civil társadalom jellemzői Magyarországon.
<u>Tematika</u>	A magyar civil társadalom helyzete és jellemzői az elmúlt két évtizedben
<u>Irodalom</u>	BARTAL, Anna Mária: Nonprofit elméletek modellek IV. fejezet.187-193.o.,VI.fejezet217-236.o.282-284.o.
11. (IV.29.)	A civil/onprofit szektor jellemzői Magyarországon .
<u>Tematika</u>	A magyar nonprofit szektor helyzete jellemzői Magyarországon
<u>Irodalom</u>	BARTAL, Anna Mária: Nonprofit elméletek modellek IV. fejezet.187-193.o.,VI.fejezet217-236.o.282-284.o.
12. (V.6.)	DOLGOZAT
13. (V.13.)	ÖSSZEGRÖGÖZÉS